

Đa dạng hóa sản phẩm du lịch tỉnh Quảng Bình

LÊ ĐÌNH TÂN*

Quảng Bình là một trong những địa phương có nguồn tài nguyên du lịch đa dạng và phong phú nhất trong cả nước. Trong những năm qua, du lịch Quảng Bình ngày càng đóng vai trò quan trọng trong chiến lược phát triển toàn diện của Tỉnh và đã trở thành một điểm sáng trong bức tranh du lịch Việt Nam; một trong những địa điểm du lịch mới nổi hấp dẫn nhất trên thế giới. Đặc biệt, trong bối cảnh đại dịch Covid-19 toàn cầu diễn biến phức tạp, ảnh hưởng nghiêm trọng đến ngành du lịch nói chung, du lịch Quảng Bình nói riêng, thì việc nghiên cứu và đề xuất đa dạng hóa sản phẩm du lịch ứng phó với tình hình mới là điều cấp thiết.

THỰC TRẠNG ĐA DẠNG HÓA SẢN PHẨM DU LỊCH TỈNH QUẢNG BÌNH

Kết quả đạt được

Nằm ở trung độ của cả nước, Quảng Bình hội đủ đặc trưng của các loại địa hình đồng bằng, rừng núi, sông biển, hải đảo. Đặc điểm địa lý, khí hậu cùng với sự hình thành cộng đồng dân cư trong quá trình vận động phát triển xã hội qua nhiều thời kỳ khác nhau đã tạo cho Quảng Bình một hệ thống các giá trị du lịch thiên nhiên và nhân văn đa dạng, phong phú hấp dẫn, đó là điều kiện quyết định cho việc đa dạng hóa sản phẩm du lịch tỉnh Quảng Bình.

Về tiềm năng du lịch của tỉnh Quảng Bình, trước hết phải nói tới tiềm năng rất lớn về tự nhiên. Quảng Bình có nhiều khu rừng nguyên sinh (có độ che phủ lớn nhất cả nước), như: Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng (Bố Trạch), Khu bảo tồn thiên nhiên Khe Nét, Khu bảo tồn thiên nhiên núi Giăng Màn, Khu bảo tồn thiên nhiên Khe Ve (Minh Hóa). Trong đó, Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng được UNESCO công nhận là Di sản Thiên nhiên Thế giới ngày 05/7/2003 (Trung tâm Thông tin xúc tiến Du lịch Quảng Bình, 2019). Với những giá trị nổi bật về đa dạng sinh học, địa chất, Phong Nha - Kẻ Bàng chứa tới hơn 1.000 hang động lớn nhỏ, trong đó mới chỉ có khoảng 350 hang động đã được khảo sát. Đặc biệt, ngày 22/4/2009, Hiệp hội Hang động Hoàng gia Anh đã khảo sát hang

Sơn Đòng và khẳng định đây là hang lớn nhất thế giới với chiều rộng 200 m, dài 9 km, cao hơn 150 m và với thể tích 38,5 triệu m³. Nhờ đó, hang Sơn Đòng đã vượt qua hang Deer ở Vườn Quốc gia Gunung Mulu của Malaysia để chiếm vị trí hang động lớn nhất thế giới (PV, 2019). Các giá trị tự nhiên của Quảng Bình cho đến thời điểm hiện tại vẫn còn chưa được khám phá hết. Sự hùng vĩ và bí ẩn của thiên nhiên là một yếu tố hấp dẫn du khách trong nước và đặc biệt là du khách quốc tế yêu khám phá.

Quảng Bình còn có bờ biển dài 116 km, dải cát ven biển dài nhất Việt Nam với nhiều bãi tắm sạch, đẹp, như: Nhật Lệ, Bảo Ninh, Vũng Chùa, Đá Nhảy, Hải Ninh... Nhờ đó, Quảng Bình đã được Tổ chức Kỷ lục Thế giới công nhận là tỉnh có dải cát ven biển dài nhất Việt Nam.

Bên cạnh những tiềm năng về tự nhiên, tài nguyên du lịch văn hóa của Quảng Bình cũng rất đa dạng và phong phú. Theo Trung tâm Thông tin xúc tiến Du lịch Quảng Bình (2019), toàn Tỉnh có 99 di tích lịch sử - văn hóa, trong đó có 51 di tích quốc gia, 48 di tích cấp tỉnh; hơn 70 lễ hội, lễ hoặc hội; có hơn 10.000 hiện vật, trong đó có nhiều hiện vật có giá trị tiền - sử đang được lưu giữ tại Bảo tàng Tỉnh. Quảng Bình là một trong những tỉnh có Ca Trù được công nhận là Di sản phi vật thể của nhân loại cần được bảo vệ khẩn cấp.

Với sức hút từ du lịch nói trên, Tạp chí New York Times đánh giá Quảng Bình là điểm đến hấp dẫn nhất châu Á. Năm 2019, Lonely Planet - tạp chí lớn nhất thế giới về hướng dẫn và cung cấp thông tin cho khách du lịch, đã cung cấp cho độc giả danh sách 5 điểm đến du lịch đáng mơ ước nhất trên toàn thế giới năm 2019, trong đó có Quảng Bình (Đặng Đông Hà, 2019).

Theo Sở Du lịch tỉnh Quảng Bình, trong giai đoạn 10 năm trở lại đây, ngành du lịch của Tỉnh có sự tăng trưởng mạnh mẽ. Năm 2010, Tỉnh thu hút được khoảng

* TS., Viện Việt Nam học và Khoa học Phát triển, Đại học Quốc gia Hà Nội

Du khách trải nghiệm các trò chơi tại Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng

850 nghìn lượt khách, thì đến năm 2019, con số này đã đạt gần 5 triệu lượt khách với tổng doanh thu đạt hơn 5.570 tỷ đồng. Riêng năm 2020, do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 và ảnh hưởng của thiên tai lũ lụt, du lịch Quảng Bình có sự sụt giảm lớn về lượng khách và doanh thu. Tổng số khách du lịch đến Quảng Bình trong năm đạt 1,85 triệu lượt khách, giảm 66,3% so với kế hoạch. Tổng thu từ khách du lịch ước đạt 2.127 tỷ đồng, giảm 66,3% so với kế hoạch. Mặc dù vậy, Quảng Bình được đánh giá là một trong những địa phương có sự phục hồi du lịch nhanh so với cả nước.

Kết quả này có được là nhờ, trong những năm qua, Quảng Bình đã luôn chú trọng đa dạng hóa các sản phẩm du lịch, nhằm hấp dẫn du khách trong và ngoài nước đến tham quan, du lịch, nghỉ dưỡng.

Tính đến năm 2019, Quảng Bình có 25 sản phẩm du lịch (PV, 2019), là điểm đến cho du khách muốn trải nghiệm, khám phá và lựa chọn nhiều loại hình du lịch hấp dẫn, như: du lịch khám phá, du lịch mạo hiểm, du lịch trải nghiệm, du lịch nghỉ dưỡng, du lịch tham quan văn hóa, lịch sử, du lịch tâm linh, du lịch cộng đồng... Trong các sản phẩm du lịch là điểm đến, thì có 15 loại hình du lịch khám phá, trải nghiệm hay du lịch mạo hiểm đã được tổ chức tại vùng Phong Nha - Kẻ Bàng. Từ những kết quả khảo sát của Hiệp hội hang động Hoàng gia Anh, Quảng Bình đã tập trung phát triển các sản phẩm du lịch khám phá hang động, biến loại hình này trở thành sản phẩm du lịch đặc trưng của Tỉnh, khẳng định thương hiệu của du lịch Quảng Bình trên bản đồ thế giới (PV, 2019). Loại hình này được chia ra làm 2 phân khúc chính như sau:

Dòng sản phẩm trải nghiệm phổ thông, vui chơi giải trí: động Phong Nha, động Tiên Sơn, động Thiên Đường, các trò chơi nước ở sông Chày - hang Tối, suối nước Moọc.

Dòng sản phẩm khám phá/thám hiểm hang động: khám phá, thám hiểm hang Va - hang Nước Nút; khám phá,

thám hiểm hệ thống hệ thống hang động Tú Làn - hang Tiên; khám phá Rào Thương - hang Ân; khám phá thung lũng Ma Da - hang Trạ Ang, khám phá hang Vòm, hang Giếng Voọc, hang Ân, hang Pichmy, hang Đại Á, hang Over... Đặc biệt nhất là khám phá, thám hiểm hang Sơn Đoòng, hang động lớn nhất thế giới với nhiều trải nghiệm nhất với loại hình du lịch mạo hiểm. Năm 2018, đã có trên 700 khách đã đăng ký và chinh phục thành công du lịch khám phá, chinh phục hang Sơn Đoòng. Năm 2014, Tạp chí New York Time xếp Sơn Đoòng đứng thứ 8/52 điểm đến hấp dẫn nhất hành tinh. Tạp chí khoa học Smithsonian bình chọn Sơn Đoòng đứng đầu trong danh sách 25 địa điểm khách du lịch cần đến của thế kỷ 21 (Đặng Đông Hà, 2019).

Ngoài du lịch khám phá, trải nghiệm trong hang động, các loại hình du lịch mạo hiểm, như: đu dây zipline, chèo thuyền kayak, leo núi, vượt thác... trong Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng cũng đang hấp dẫn du khách đến trải nghiệm ở vùng đất này.

Ngoài ra, Quảng Bình còn là địa phương nổi tiếng với du lịch biển. Nhằm mang đến nhiều lựa chọn hơn cho du khách, ngành du lịch Quảng Bình cũng nghiên cứu mở ra thêm nhiều sản phẩm du lịch mới đa dạng trên nền tảng tiềm năng du lịch biển. Điển hình như: các tour tham quan làng văn hóa - du lịch Cảnh Dương; tổ chức các giải golf quốc tế tại các sân golf ven biển, đua xe địa hình trên cát...

Cùng với đó, Sở Du lịch Tỉnh đã tổ chức và tham gia các sự kiện du lịch, văn hóa, thể thao, như: Tuần Văn hóa - Du lịch Đồng Hới, lễ hội Chùa Hoàng Phúc, lễ hội đua thuyền truyền thống trên sông Kiến Giang, lễ hội đua thuyền và hội thi cá trắm sông Son, tour 1 giải bóng chuyền bãi biển toàn quốc... Đáng chú ý, trong những ngày đầu năm 2018, Sở Du lịch Tỉnh đã có khởi đầu thành công với chương trình lễ hội Cầu ngư, kết hợp ra mắt cung đường bích họa trong chuỗi sản phẩm làng Văn hóa du lịch Cảnh Dương. Lễ hội đã thu hút đông đảo người dân và du khách đến tham gia, tìm hiểu về đời sống văn hóa, truyền thống của người dân Cảnh Dương. Cũng từ đây, cung đường bích họa trở thành điểm du lịch được nhiều người biết và lựa chọn khi đến Quảng Bình.

Để phát triển và đa dạng hóa sản phẩm du lịch, điều kiện cần không thể

thiếu được là phải đưa hình ảnh du lịch Quảng Bình đến với mọi du khách trên mọi miền đất nước và vươn tầm ra thế giới. Theo đó, các hoạt động quảng bá, xúc tiến du lịch của Quảng Bình ngày càng được đầu tư về nội dung, chiều sâu và chuyên biệt hóa cho từng phân khúc thị trường, mang lại hiệu quả cao. Hoạt động giới thiệu quảng bá du lịch Quảng Bình trên các phương tiện thông tin đại chúng tiếp tục được đẩy mạnh, tập trung vào du lịch khám phá hang động, biển, văn hóa, lịch sử, để từng bước hình thành thương hiệu du lịch Quảng Bình.

Một số hạn chế, khó khăn

Khi đánh giá về phát triển du lịch giai đoạn 2016-2020, Ban Thường vụ Tỉnh uỷ Quảng Bình (2020) đã nhận định: “Sự phát triển của du lịch Quảng Bình chưa tương xứng với tiềm năng, thu ngân sách từ du lịch còn ít, tính thời vụ trong du lịch còn cao, sản phẩm du lịch còn đơn điệu, thời gian lưu trú của khách du lịch còn thấp, các dịch vụ phục vụ khách còn thiếu, tính chuyên nghiệp còn chưa cao”. Có thể thấy, tỉnh Quảng Bình đã và đang nhìn nhận rất rõ sự cấp thiết của việc đa dạng hóa sản phẩm du lịch cũng như sự hạn chế trong vấn đề này của du lịch Quảng Bình. Theo đó, nhìn chung, du lịch Quảng Bình vẫn còn đậm tính thời vụ, sản phẩm du lịch còn ít, đơn điệu so với tiềm năng, lợi thế; Các sản phẩm du lịch văn hóa - lịch sử, làng nghề để phục vụ khách du lịch còn hạn chế; Nhiều sản phẩm du lịch chưa hoàn thiện; Thiếu các khu vui chơi giải trí, trung tâm mua sắm, chợ đêm và các dịch vụ hỗ trợ khác...

Đặc biệt, công tác bảo tồn và phát huy giá trị Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng - Di sản Thiên nhiên Thế giới vẫn còn một số hạn chế, như: tình trạng chặt, phá, khai thác rừng, săn, bắt động vật rừng trái pháp luật còn xảy ra ở một số nơi thuộc vùng lõi và vùng đệm của Vườn Quốc gia; một số loài xâm hại có nguy cơ phát triển mạnh, đe dọa đa dạng sinh học của Vườn Quốc gia, nhưng chưa có giải pháp hữu hiệu để diệt trừ, ngăn chặn lây lan; du lịch tuy đã có bước phát triển nhưng chưa tương xứng với tiềm năng, thế mạnh, sản phẩm du lịch cơ bản còn đơn điệu, chưa có những sản phẩm mang tính đột phá, khắc phục tính thời vụ trong du lịch ở Phong Nha - Kẻ Bàng nói riêng và Quảng Bình nói chung, một số di tích văn hóa, lịch sử chưa được khai

thác, phát huy... Điều này đã ảnh hưởng lớn tới việc phát triển và đa dạng hóa các sản phẩm du lịch được khai thác từ tài nguyên thiên nhiên của Tỉnh.

Bên cạnh đó, các sản phẩm du lịch của Tỉnh hiện nay chủ yếu gắn với các di sản thiên nhiên thế giới, với di tích tâm linh..., còn các sản phẩm du lịch gắn với biển chưa được khai thác đúng mức. Một mặt, du lịch biển Quảng Bình cũng bị hạn chế bởi căn bệnh cố hữu du lịch biển miền Bắc Việt Nam là tính mùa vụ; mặt khác, hiện nay ở Quảng Bình, các nguồn lực đầu tư chưa đủ lớn để có thể kết hợp với các thế mạnh của các sản phẩm du lịch khác nhằm hóa giải sự khó khăn mùa vụ du lịch.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP

Nhằm tiếp tục đa dạng hóa sản phẩm du lịch tỉnh Quảng Bình đạt hiệu quả hơn nữa trong thời gian tới, theo tác giả, cần thực hiện có hiệu quả một số giải pháp sau:

Thứ nhất, khai thác có hiệu quả và bền vững di sản thiên nhiên thế giới - Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng và các nguồn tài nguyên tự nhiên khác. Sở dĩ đây là giải pháp đầu tiên trong đa dạng hóa sản phẩm du lịch của Tỉnh, vì khai thác tài nguyên du lịch là cơ sở của đa dạng hóa sản phẩm du lịch. Sử dụng nguồn tài nguyên này một cách hiệu quả và bền vững sẽ tạo ra một nền tảng vững chắc, để dựa vào đó Tỉnh có thể triển khai hiệu quả việc đa dạng hóa sản phẩm du lịch. Theo đó, giải pháp để khai thác có hiệu quả và bền vững các các nguồn tài nguyên tự nhiên đó là, mỗi người dân Quảng Bình nói chung và khách du lịch đến Quảng Bình nói riêng cần có ý thức giữ gìn và bảo vệ các tài nguyên này. Ngoài vai trò của các địa phương sở hữu di sản trong việc quản lý, bảo vệ, giữ gìn, thì cần sự giám sát của các cơ quan chức năng ở Trung ương. Bên cạnh đó, cần hoàn thiện các văn bản quy phạm pháp luật; phân cấp quản lý rõ ràng, cụ thể, tránh chồng chéo ảnh hưởng tới nhiệm vụ bảo vệ Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng và các nguồn tài nguyên thiên nhiên khác.

Thứ hai, đẩy mạnh phát triển du lịch biển, đảo. Theo đó, cần tạo cơ chế, chính sách thuận lợi để thúc đẩy phát triển du lịch, đảo. Đồng thời, xúc tiến quảng bá du lịch biển, đảo. Theo đó, Tỉnh cần vạch ra một chiến lược cụ thể và dài hạn, tập trung xây dựng và thực hiện các chủ đề về biển, đảo và quảng bá các hoạt động du lịch biển, đảo bằng lễ hội đặc sắc, giới thiệu văn hóa ẩm thực, tài nguyên du lịch biển, đảo trên các phương tiện thông tin đại chúng. Đồng thời, chú trọng xây dựng các sản phẩm du lịch biển, đảo đặc thù đủ sức cạnh tranh du lịch trong nước và quốc tế.

Thứ ba, triển khai khai thác các điểm đến du lịch nhân văn gắn với hành trình tri ân các địa điểm di tích cách mạng, địa chỉ “đỏ” gắn với cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và danh nhân. Bên cạnh nguồn tài nguyên tự nhiên, tài nguyên văn hóa tại Quảng Bình cũng chứa đựng những giá trị hấp dẫn, có thể khai thác hiệu quả vào du lịch, như: Đền tưởng niệm liệt sỹ Trường Sơn,

Nhà lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Vũng Chùa - nơi yên nghỉ của đại tướng Võ Nguyên Giáp... Tuy nhiên, việc khai thác các giá trị của di sản văn hóa trong phát triển du lịch ở Tỉnh còn nhiều hạn chế. Điều dễ nhận thấy là cơ sở hạ tầng du lịch ở Quảng Bình còn chưa đồng bộ, sản phẩm du lịch từ di sản còn đơn điệu, chủ yếu mới phát huy những yếu tố lợi thế sẵn có, ít tính sáng tạo. Do vậy, gắn các điểm di tích cách mạng, các địa chỉ đỏ trong các cuộc chiến tranh... vào các sản phẩm du lịch mới sẽ giúp khai thác hiệu quả nguồn tài nguyên văn hóa và tạo ra sự đa dạng hóa sản phẩm du lịch cho Quảng Bình.

Thứ tư, triển khai các sản phẩm mới về du lịch như trải nghiệm văn hóa đồng bào dân tộc miền núi phía tây tỉnh Quảng Bình. Hầu hết các dân tộc thiểu số của tỉnh Quảng Bình đều có mặt và sinh sống tập trung trong khu vực vùng đệm của Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng với hai dân tộc thiểu số: dân tộc Bru - Vân Kiều và dân tộc Chứt. Mỗi dân tộc, tộc người tại đây đều có những nét văn hóa độc đáo và có thể khai thác vào phát triển đa dạng hóa sản phẩm du lịch. Điều này không những mang lại lợi ích cho ngành du lịch tỉnh mà còn giúp đồng bào dân tộc thiểu số gắn sinh kế của họ với hoạt động du lịch.

Thứ năm, xây dựng các tour tuyến kết hợp du lịch trải nghiệm thiên nhiên và trải nghiệm văn hóa; kết hợp du lịch thiên về tự nhiên ở phía Tây của Tỉnh với các sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng ở phía Đông gắn với biển và các dịch vụ lưu trú hiện đại. Để làm được điều này, cần phải xây dựng các sản phẩm du lịch cao cấp, như: du lịch MICE và du lịch trải nghiệm cao cấp gắn với phát triển bền vững điểm đến như hang Sơn Đoòng để có thể gia tăng giá trị cho sản phẩm du lịch. Du lịch Quảng Bình đã đến một thời điểm cần định vị lại đối

tượng khách hàng của mình nhằm mục đích sử dụng hiệu quả nguồn lực (cả về nguồn lực tự nhiên, văn hóa nhân văn cho đến nguồn lực đầu tư của Nhà nước và doanh nghiệp) cho phát triển bền vững.

Thứ sáu, mở rộng liên kết vùng trong phát triển và đa dạng hóa sản phẩm du lịch vùng (với Quảng Trị, Thừa thiên - Huế, Hà Tĩnh) và với các nước Lào, Thái Lan... khi dịch bệnh Covid-19 được khống chế. Với khoảng cách trên dưới 200 km với các điểm đến nổi tiếng của khu vực miền Trung trải dài từ Nghệ An, Hà Tĩnh, qua Quảng Bình vào Quảng Trị, Thừa Thiên - Huế, Quảng Bình hoàn toàn có cơ hội để trở thành điểm hội tụ của chuỗi du lịch miền Trung trong thời gian tới đây. Việc đánh giá được thế mạnh của các tỉnh giáp ranh, hình thành các sản phẩm du lịch đa dạng, bổ khuyết cho nhau là một gợi ý rất cần được ngành du lịch Tỉnh lưu tâm trong thời gian tới.

Thứ bảy, ứng dụng chuyển đổi số, sử dụng các xu hướng công nghệ hiện đại như thực tế ảo, các công cụ truyền thông hiện đại... vào hình thành các sản phẩm du lịch mới và quảng bá sản phẩm, hỗ trợ trải nghiệm. Thử nghiệm các sản phẩm du lịch mới qua nền tảng công nghệ để du khách dù không trực tiếp đến địa điểm du lịch, nhưng vẫn có thể có được các cảm giác trải nghiệm hấp dẫn với các giá trị tự nhiên, văn hóa, nhân văn của du lịch tỉnh Quảng Bình. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Thường vụ Tỉnh ủy Quảng Bình (2020). *Báo cáo tại Hội nghị tổng kết thực hiện Chương trình hành động số 06-CTr/TU, ngày 13/7/2016 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về phát triển du lịch giai đoạn 2016-2020*, ngày 13/5/2020, tại Quảng Bình
2. Sở Du lịch tỉnh Quảng Bình (2019). *Báo cáo tình hình thực hiện nhiệm vụ năm 2019 và kế hoạch năm 2020*
3. Sở Du lịch tỉnh Quảng Bình (2020). *Báo cáo tình hình thực hiện nhiệm vụ năm 2020 và kế hoạch năm 2021*
4. Đặng Đông Hà (2019). *Từng bước khẳng định thương hiệu du lịch Quảng Bình*, truy cập từ <https://www.baoquangbinh.vn/kinh-te/201906/tung-buoc-khang-dinh-thuong-hieu-du-lich-quang-binh-2167705>
5. Lương Công Thành (2019). *Điểm mặt những sản phẩm du lịch mới tại Quảng Bình*, truy cập từ <https://dulich.petrotimes.vn/diem-mat-nhung-san-pham-du-lich-moi-tai-quang-binh-548785.html?randTime=1624024639>
6. Minh Tâm (2018). *Du lịch Quảng Bình khẳng định thương hiệu*, truy cập từ <https://sdl.quangbinh.gov.vn/3cms/du-lich-quang-binh-khang-dinh-thuong-hieu.htm>
7. PV (2019). *Quảng Bình - Trung tâm du lịch mạo hiểm và trải nghiệm*, truy cập từ <http://vtr.org.vn/quang-binh-trung-tam-du-lich-mao-hiem-va-trai-nghiem.html>
8. Trung tâm Thông tin xúc tiến Du lịch Quảng Bình (2019). *Tiềm năng du lịch Quảng Bình, Trang thông tin Điện tử Du lịch tỉnh Quảng Bình*, truy cập từ <https://quangbinhtourism.vn/gioi-thieu/tiem-nang-du-lich-quang-binh.html>